

NORGES HØYESTERETT

Den 11. mai 2005 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2005-00772-A, (sak nr. 2005/134), straffesak, anke,

A (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Inger Wiig)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Stang Lund**: Saken gjelder tap av førerett ved overtredelse av vegtrafikkloven § 31 første ledd jf. § 3 og § 12 annet ledd.
- (2) A, født 0.0.1953, fikk 28 mai 2004 føreretten midlertidig tilbakekalt og førerkortet beslaglagt etter at han 27. april hadde rygget på en fotgjenger i et fotgjengerfelt og kjørt fra stedet uten å oppgi navn og adresse. Oslo politidistrikt utferdiget 14. juni 2004 siktelse og forelegg for overtredelse av vegtrafikkloven § 31 første ledd jf. § 3 og § 12 annet ledd. Grunnlagene var:

”Tirsdag 27. april 2004 kl. 16:15 i Dronningens gate i Oslo, kjørte han personbil med kjennemerke DK 00000 uten å være tilstrekkelig hensynsfull, aktpågivende og varsom, idet han rygget på fotgjenger B i fotgjengerfeltet, med personelle skader tilfølge.

...

Til tid og på sted som nevnt i post I førte han den der nevnte motorvogn og var involvert i trafikkulykke. Han kjørte fra stedet uten å oppgi sitt navn og sin adresse til motparten.”
- (3) Da siktede ikke samtykket i beslaget, ble saken samme dag sendt Oslo tingrett med begjæring om at det etter vegtrafikkloven § 33 nr. 3 ble avsagt kjennelse om fortsatt beslag.

- (4) Siktedes forsvarer krevde i brev til Oslo politikammer 23. juni 2004 førerkortet utlevert og ba om pådømmelse etter straffeprosessloven § 248 dersom det straffbare forhold ble erkjent. Førerkortet ble utlevert 30. juni 2004.
- (5) Oslo tingrett avsa 29. juli 2004 tilståelsesdom med slik slutning:
- ”A, født 0.0.1953, dømmes for overtredelse av veitrafikkloven § 31, første ledd, jfr § 3 og veitrafikkloven § 31, første ledd, jfr § 12, andre ledd, sammenholdt med straffeloven § 63, til å betale en bot til statskassen, stor 8 000 – åttetusen – kroner, subsidiært 16 dagers fengsel.**
- Han dømmes også til å tåle tap av førerrett og kjøreseddel for drosje i 4 – fire – måneder, regnet fra dommen er rettskraftig. Han skal ha fradrag for den tiden de nevnte tillatelser har vært beslaglagt.”**
- (6) Oslo politidistrikt anket over straffutmålingen til Borgarting lagmannsrett og gjorde gjeldende at tap av førerrett burde settes til 8 måneder. A motanket og anførte at inndragning av førerkort ikke burde finne sted. Subsidiært måtte inndragningen begrenses til den tid førerkortet hadde vært beslaglagt. Lagmannsretten avsa 20. desember 2004 dom med slik domsslutning:
- ”I tingrettens dom gjøres den endring at tiden for tap av førerrett og kjøreseddel for drosje fastsettes til 6 – seks – måneder.”**
- (7) A har anket til Høyesterett over straffutmålingen. Han gjør gjeldende at tap av førerrett ikke bør idømmes, subsidiært at tidsperioden bør nedsettes.
- (8) Jeg er kommet til at anken må forkastes.
- (9) Ved lov 4. juli 2003 nr. 77 ble vegtrafikkloven endret slik at domstolene fikk overført kompetansen til å frata noen retten til å føre førerkortpliktig motorvogn på grunn av straffbare forhold. Fratakelse av førerrett kan også skje ved forelegg etter straffeprosessloven kapittel 20. Det var særlig behovet for en hurtigere og samlet fastsettelse av reaksjonen på straffbare handlinger, økt preventiv effekt ved raskere avgjørelser og ivaretagelse av rettssikkerhet som begrunnet endringen. Departementet pekte også på at nyordningen er bedre i samsvar med Den europeiske menneskerettighetskonvensjon. Jeg viser til proposisjonen sidene 5, 17 og 27.
- (10) Vegtrafikkloven § 33 nr. 1 første ledd er etter lovendringen slik:
- ”Blir den som har førerrett ilagt straff, kan det i samme dom eller forelegg fastsettes tap av retten til å føre førerkortpliktig motorvogn for en bestemt tid eller for alltid, dersom hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det.”**
- (11) Tap av førerrett er fortsatt ikke å anse som straff, jf. proposisjonen side 32.
- (12) Etter § 33 nr. 1 femte ledd gir Kongen forskrift med nærmere regler om fastsetting av hvor lenge tap av førerrett skal vare og om når det kan kreves ny førerprøve. Forskrift om tap av retten til å føre motorvogn mv. er gitt ved Kronprinsreg.res. 19. desember 2003. Den skal sikre at tidligere praksis om inndragning av førerkort etter håndhevingsinstruksen, videreføres av domstolene, jf. proposisjonen side 74 første spalte.

Forskriften skal også gi grunnlag for likebehandling ved fastsettelse av tap av førerrett for motorvogn, jf. § 1-1.

- (13) I punkt 9.4 i proposisjonen side 66 annen spalte uttalte departementet om standardisering av reaksjonene:

”Fra departementets side har det vært en forutsetning for en reform at dagens praksis videreføres selv om det er domstolene og ikke politiet som avgjør om førerretten skal tapes. Det er ikke noe nytt at lovgivningen går langt i å detaljregulere det nærmere innholdet i en reaksjon, reglene om utmåling av straff for promillekjøring er et eksempel på det. Et overordnet hensyn som ligger til grunn for reglene om tap av førerretten, er hensynet til trafiksikkerheten. Dette hensynet varetas etter departementets mening best når potensielle lovovertredere er kjent med at det er lite rom for skjønn ved reaksjonsfastsettelsen. En slik løsning vil også – i hvert fall på lengre sikt – bidra til å redusere arbeidsbelastningen til domstolene, selv om det ikke har vært noe sentralt argument i departementets vurdering av dette spørsmålet. ...”

- (14) Vegtrafikkloven § 33 nr. 1 sjette ledd gjelder domstolenes adgang til å gå under minstetiden i lov og forskrift. Bestemmelsen lyder slik:

”Tapet av førerrett kan settes kortere enn minstetiden i eller i medhold av bestemmelsen her, dersom det ellers vil virke urimelig hardt og det foreligger særdeles formildende omstendigheter ved forholdet som ligger til grunn for tapet av førerrett. Det samme gjelder når andre helt spesielle grunner taler for å gå under minstetiden.”

- (15) I proposisjonen side 67 annen spalte uttalte departementet:

”... Bakgrunnen for forslaget er at et skjematisk regelverk har den ulempe at det kan fremstå som urimelig firkantet i enkelttilfeller, jf. høringsuttalelsene fra yrkessjåførorganisasjonene. Det vil gi lite mening om politiet skal ha kompetanse til å fravike minstetidene på grunn av etterfølgende forhold, jf. punkt 7.4, hvis ikke også domstolene skal ha slik kompetanse der tilsvarende omstendigheter foreligger allerede på domstidspunktet. Med en slik sikkerhetsventil er departementet ikke enig med de høringsinstansene som mener at det er betenkelig å videreføre dagens praksis.”

- (16) I merknadene til nr. 1 sjette ledd understrekte departementet at adgangen til å gå under de lov- og forskriftsbestemte minstetider skal være meget snever, og departementet forutsatte at adgangen bare ble anvendt helt unntaksvis, jf. proposisjonen side 74 første spalte.

- (17) Under høringen pekte flere høringsinstanser på muligheten for at antallet saker for domstolene ville øke, fordi de siktede unnlater å vedta forelegg i håp om en mildere behandling i retten. Til dette uttalte departementet i proposisjonen side 27 annen spalte:

”... Som nevnt i høringsnotatet er det imidlertid en forutsetning for en kompetanseoverføring at dagens relativt skjematisk praksis videreføres, jf. punkt 9.1. Selv om domstolsbehandling sannsynligvis vil føre til at det i noe større grad blir fokusert på den fleksibiliteten i reaksjonsfastsettelsen som reglene åpner for, er det av trafiksikkerhetshensyn viktig å unngå en generell liberalisering av praksis. Dersom tap av retten til å føre motorvogn fastsettes like skjematisk som utmålingen av bøter og fengselsstraff for denne typen overtredelser, er det liten grunn til å tro at omleggingen vil føre til at rettens behandling blir særlig ressurskrevende. Av samme grunn er faren heller ikke så stor for at mange flere lovovertredere vil nekte å vedta forelegget, enn etter den nåværende ordningen. ...”

- (18) Departementet presiserte at en grunnleggende forutsetning for omleggingen er at trafikksikre sjåførar skal fjernes fra førerretten, og at dette fortsatt tillegges avgjørende vekt. Omleggingen vil bare i begrenset grad gi domstolene utvidet adgang til å differensiere reaksjonene i forhold til det politiet hadde. Jeg viser til proposisjonen sidene 27–28.
- (19) Lovendringen og forskriften trådte i kraft 1. januar 2004.
- (20) Jeg forstår etter dette vegtrafikkloven § 33 nr. 1 og lovforarbeidene sammenholdt med forskriften slik at domstolene av hensyn til trafikksikkerheten, likebehandling og allmenne hensyn ellers skal videreføre den tidligere nokså skjematisk administrative praksis om inndragning av førerkort. Ved fastsettelsen skal etter forskriften § 1-3 legges vekt på virkningen for domfelte av tapet av førerretten såfram virkningene er vesentlig mer byrdefulle enn det som normalt kan regnes med. Uansett er imidlertid hensynet til trafikksikkerheten og eventuelle allmenne hensyn avgjørende. Det følger av § 33 nr. 1 sjette ledd og lovforarbeidene at domstolene bare helt unntaksvis kan gå under minstetiden fastsatt i lov eller forskrift.
- (21) I tilståelsesdom 29. juli 2004 ble domfelte kjent skyldig i som fører av drosje, uaktsomt å ha rygget på en fotgjenger i fotgjengerfelt med personskade til følge og for å ha kjørt fra stedet uten å oppgi sitt navn og sin adresse til fotgjengeren. For slike overtredelser bestemmer forskriften § 2-5 nr. 5 om vikeplikt for person i fotgjengerfelt og § 2-7 nr. 2 om ikke å oppgi navn og adresse ved trafikkuhell, begge at tap av førerrett bør fastsettes for minst seks måneder.
- (22) Om hendelsesforløpet og skaden uttalte tingretten:

”Retten finner at saken bør avgjøres med bot og tap av førerrett og kjøreseddel, slik politiet har foreslått. Retten viser til at det kreves stor aktsomhet ved kjøring i Oslo sentrum, ikke minst når det foretas rygging. I dette tilfellet legger retten til grunn at siktede følte at han måtte rygge for å unngå sammenstøt med en bil som kom i mot ham, og uoppmerksomheten var neppe stor da han rygget inni fotgjengeren, som befant seg i et fotgjengerfelt.

Det er alvorlig at navn ikke oppgis til den annen part i et trafikkuhell, dog legger retten til grunn at siktede ikke oppfattet at fotgjengeren ble skadet.

...

Fotgjengeren fikk smerter i ryggen, og oppsøkte lege etter uhellet, og ble aktivt sykmeldt ”ut uka”. Etter rettens mening oppstod det dermed ”personskade” i veitrafikklovens forstand, selv om følgen ikke kan karakteriseres som en skade i straffelovens forstand. Under enhver omstendighet oppstod det en situasjon som følge av at siktede uoppmerksomt rygget inne i et fotgjengerfelt der en fotgjenger befant seg, at slik eller mer alvorlig skade lett kunne ha oppstått.”

- (23) Tingretten konstaterte uten begrunnelse at inndragning av førerkort regnes som straff, og at de vanlige momenter for utmåling av straff får anvendelse. Tingretten la også til grunn at etter straffeloven § 59 annet ledd skal domfelte ha fradrag i straffen på grunn av den uforbeholdne tilståelse, som etter tingrettens oppfatning lettet sakens behandling og avgjørelse for politiet og for retten. Retten tok også et visst hensyn til at siktedes uaktsomhet var liten, og at følgeskaden ikke var stor. Boten ble etter dette satt til

8 000 kroner som i forelegget, men tapstiden ble redusert til 4 måneder med fradrag for den tid førerkort og kjøreseddel hadde vært beslaglagt.

- (24) Lagmannsretten la til grunn at tap av førerett i utgangspunktet ikke er straff, og at straffeloven § 59 annet ledd ikke får direkte anvendelse. Deretter fortsatte retten
- ”... På den annen side må det være adgang til å vektlegge prinsippet i bestemmelsen ved fastsettelsen av tapstiden, så langt det passer. I det foreliggende tilfelle kan prinsippet imidlertid bare tillegges beskjeden vekt, idet A opprinnelig ikke vedtok forelegget, og det var først etter at saken var sendt til retten – opprinnelig for behandling av en begjæring om fortsatt førerkortbeslag – at han erkjente straffskyld og samtykket i tilståelsesdom.”**
- (25) Jeg bemerker at lagmannsretten korrekt har lagt til grunn at tap av førerett ikke er straff etter straffeloven §§ 15 og 16, slik at § 59 annet ledd ikke får direkte anvendelse. I motsetning til lagmannsretten vil imidlertid etter min mening heller ikke prinsippet i § 59 annet ledd kunne tillegges vekt ved anvendelse av bestemmelsene om tap av førerett i vegtrafikkloven og forskriften. Den forutsatte standardiserte fastsettelse etter forskriften, som tar sikte på å videreføre den tidligere administrative praksis, jf. proposisjonen sidene 27, 66 og 67 som er gjengitt tidligere, kan etter min mening vanskelig forenes med nedsettelse av straffen etter straffeloven § 59 annet ledd ved uforbeholdne tilståelser.
- (26) Jeg legger også vekt på at vedtakelse av forelegg for overtredelse av vegtrafikkloven og forskrift etter denne er den vanlige måte å fastsette tap av førerett på. Erkjennelse av straffskyld ligger til grunn for slike forelegg, slik at tilståelsen er tatt hensyn til når forelegget utferdiges. Når slike forelegg ikke vedtas og må sendes domstolene til pådømmelse, kan en uforbeholden tilståelse i seg selv ikke gi grunnlag for å gå under minstetider fastsatt i lov eller forskrift. Konsekvensen ville da bli at de som nekter å vedta forelegg, ville få en ekstra ”rabatt” ved pådømmingen etter straffeprosessloven § 248 med den følge at antall tilståelsesdommer for overtredelse av vegtrafikkloven ville øke kraftig.
- (27) Forsvareren har også anført at tap av føreretten vil ramme domfelte uforholdmessig hardt. Han er drosjeeier, forsørger ektefelle og to barn og har betydelig gjeld. Domfelte har ikke mulighet til å skaffe seg inntekter på annen måte. Forsvarer har blant annet vist til vegtrafikkloven § 33 nr. 1 siste ledd og forskriften § 1-3. Lagmannsretten uttalte:
- ”Til dette bemerker lagmannsretten at det spesielt for yrkessjåfører må stilles særlige krav til aktsomhetsnivået i trafikken. Det vil gjelde generelt at alle yrkessjåfører, på samme måte som andre som er avhengige av bil i sitt yrke, vil bli rammet hardt dersom de må la bilen stå. Det har ikke vært hensikten bak regelverket at yrkessjåfører skal nyte godt av kortere tapstid enn andre som ikke er avhengig av bilen til daglig, og det kan ikke sees at As situasjon er vesentlig annerledes enn for andre yrkessjåfører. Virkningen er ikke mer byrdefull enn for andre yrkessjåfører som blir utsatt for tap av førerett, og det kan ikke sees å foreligge slike særdeles formildende omstendigheter som er omtalt i vegtrafikkloven § 33 nr. 1 sjette ledd. Også her må hensynet til trafikksikkerheten og den alminnelige lovlydighet være utslagsgivende.”**
- (28) Jeg er her i det vesentlige enig i lagmannsrettens begrunnelse, og slutter meg til at det ikke er grunnlag for å gå under minstetiden etter § 33 nr. 1 sjette ledd.
- (29) Ved fastsettelse av tapstiden tar jeg utgangspunkt i at forskriften § 2-5 nr. 5 og § 2-7 nr. 2 begge bestemmer at tap av førerett bør fastsettes for minst seks måneder. Domfeltes rygging inn i fotgjengerfeltet var klart uaktsom og kunne ført til mer alvorlig

personskade. Det var også en klar forsømmelse at domfelte ikke sørget for at fornærmede kunne kontakte ham dersom det skulle vise seg at følgen av påkjørselen ble annerledes enn hun trodde da hun ble påkjørt. Politiets imøtekommelse 30. juni 2004 av kravet om utlevering av førerkortet kan ikke gi grunnlag for å anvende forskriften § 1-4 annet ledd til å gå under minstetiden.

- (30) Etter dette finner jeg at tapstiden settes til 6 måneder, slik som opprinnelig bestemt i forelegget, og med fradrag for den tid føreretten var midlertidig tilbakekalt.
- (31) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.

- (32) Dommar **Utgård:** Eg er i det hovudsaklege og i resultatet einig med førstvoterande.
- (33) Dommer **Oftedal Broch:** Likeså.
- (34) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (35) Justitiarius **Schei:** Likeså.
- (36) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: